

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

132

LUDWIK SZPERL
(1879—1944)

Ludwik Szperl urodził się 21 VI 1879 r. w Kielcach w rodzinie inteligenckiej. Po ukończeniu miejscowego gimnazjum wstąpił w 1897 r. na Wydział Fizyczno-Matematyczny Uniwersytetu Warszawskiego (UW). Studia ukończył w 1901 r., uzyskując stopień kandydata nauk przyrodniczych. Pozostał nadal na tej uczelni jako asystent prof. J. Wagnera w Katedrze Chemii Organicznej. Równocześnie podjął pracę pedagogiczną jako nauczyciel fizyki i chemii w prywatnych szkołach średnich na terenie Warszawy, m. in. do 1915 r. uczył w prywatnej szkole żeńskiej J. Sikorskiej (późniejsze gimnazjum im. Królowej Jadwigi). W 1904 r., w semestrze letnim, wyjechał w celach naukowych do Zurychu; przez kilka miesięcy pogłębiał swą wiedzę chemiczną pod kierunkiem prof. Constama w miejscowej politechnice.

Po powrocie do Warszawy kontynuował intensywną działalność naukową i dydaktyczną. Nadal pozostał asystentem w Katedrze Chemii Organicznej UW (do 1915 r.). Jednocześnie w latach 1906—1918 wykładał chemię organiczną w różnych placówkach oświatowych na terenie Warszawy, m. in. na Wyższych Kursach Handlowych A. Zielińskiego (późniejszej Wyższej Szkole Handlowej), na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Towarzystwa Kursów Naukowych (późniejszej Wolnej Wszechnicy Polskiej) i na Kursach Przemysłowo-Rolniczych (późniejszej Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego).

W 1915 r. brał czynny udział w organizowaniu warszawskiego szkolnictwa wyższego, m. in. jako członek komisji powołanej dla opracowania statutów tymczasowych dla UW i nowo tworzonej Politechniki Warszawskiej (PW). W listopadzie tego roku powołano go na stanowisko wykładowcy chemii ogólnej w UW i PW. Począwszy od pierwszej uroczystej inauguracji w PW (15 XI 1915) związał się na trwałe z tą uczelnią. W latach akad. 1915/16—1917/18 wchodził z ramienia Wydziału Chemicznego w skład Senatu Akademickiego PW, sprawując w nim od października 1916 r. do marca 1918 r. funkcję sekretarza. Ponadto w latach akad. 1917/18—1918/19 był dziekanem Wydziału Chemicznego.

W Polsce Niepodległej znalazł się w pierwszym 38-osobowym gronie profesorów honorowych, zwyczajnych i nadzwyczajnych PW, powołanych na mocy „Dekretu w przedmiocie mianowania pierwszego składu profesorów w Politechnice Warszawskiej” z dnia 8 I 1919 r.; nominację na profesora nadzwyczajnego uzyskał w dniu 1 IV 1919 r., a profesorem zwyczajnym został mianowany z dniem 1 VI 1920 r. Od 1 VIII do 3 XI 1920 r. służył ochotniczo w Wojsku Polskim jako szeregowiec w oddziałach łącznościowych. Jako profesor kierował początkowo Katedrą i Zakładem Chemii Ogólnej (1919—1925), następnie Katedrą i Zakładem Chemii Organicznej (1926—1939).

Jeszcze dwukrotnie — w latach akad. 1920/21 i 1925/26 — Rada Wydziału Chemicznego wybierała go na stanowisko dziekana. W latach akad. 1926/27—1927/28 prof. L. Szperl piastował godność rektora PW, a w roku akad. 1928/29 był prorektorem. Do roku akad. 1928/29 wchodził prawie nieprzerwanie, z wyjątkiem roku akad. 1921/22, w skład Senatu bądź jako rektor lub prorektor, bądź jako dziekan, bądź też jako delegat Wydziału Chemicznego.

Początkowo prof. L. Szperl wykładał chemię ogólną na wszystkich wydziałach inżynierskich PW, później prowadził wykłady z chemii organicznej wyłącznie na Wydziale Chemicznym. Ponadto przez wiele lat wykładał chemię w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie i Łodzi oraz w Akademii Stomatologicznej w Warszawie. Jako wytrawny pedagog znał dobrze wszystkie blaski i cienie związane z nauczaniem młodzieży zarówno w szkolnictwie średnim, jak i wyższym. Był wielkim i prawdziwym przyjacielem młodzieży akademickiej. Jej to właśnie zadedykował swój podręcznik „Wykład chemii organicznej” (wydany w latach 1926—1929) ceniony przez wszystkich za przejrzysty i klarowny układ. Wśród studentów cieszył się opinią profesora niezwykle rzeczowego i obiektywnego, a zarazem wyrozumiałego i życzliwego dla młodzieży.

Mimo wielkiego obciążenia zajęciami dydaktycznymi prof. L. Szperl nie zaniedbywał pracy naukowej. Zajmował się głównie badaniami działania siarki i siarkowodoru na związki organiczne i w tej dziedzinie pracował do końca życia. Wynikiem tych prac było ustalenie działania siarki na węglowodory, alkohole, aldehydy, ketony aromatyczne i niektóre związki heterocykliczne. Był autorem bądź współautorem 33 prac naukowych, ponadto opracował kilkadziesiąt artykułów do „Wielkiej Encyklopedii Ilustrowanej”. Należał do wielu towarzystw i instytucji naukowych, m. in. był członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Chemicznego (od 1919) i członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1927). W latach 1930—1939 był przewodniczącym Komisji Oceny Podręczników Szkolnych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Podczas okupacji hitlerowskiej prowadził tajne wykłady dla chemików, fizyków, biologów i lekarzy, które odbywały się m. in. w mieszkaniu prof. T. Miłobędzkiego. Po otwarciu przez Niemców w 1942 r. w gmachach politechnicznych Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej wykładał na Wydziale Chemii Technicznej, uczestnicząc nadal w tajnym nauczaniu na poziomie akademickim. Prof. L. Szperl zmarł 29 IV 1944 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (kwatery 139-V-3). Był odznaczony m. in. Krzyżem Komandorskim orderu Polonia Restituta.

252-4-84-D

Oprac. Krystyna Sielecka